

Особливості форми та будови кісток тазостегнового суглоба в африканського страуса

Ю. О. Дакал

july.bezfamilnaja@gmail.com

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна

Проблема будови та функціонування тазових кінцівок птахів залишається невирішеною через відсутність досліджень на представниках якомога більшої кількості видів та рядів цього класу. Страусоподібні — найбільші з наявних нині птахів, які не здатні до польоту, однак швидкого бігають, що й пояснює надзвичайно добре розвинені кістки тазостегнового суглоба. Мета роботи — описати будову тазової кістки та проксимального епіфіза стегнової. Матеріалом були кістки африканського страуса.

Задля вивчення кісток тазостегнового суглоба страуса африканського препарували тазові кінцівки для вивчення їхніх анатомічних особливостей.

Клубова кістка в африканського страуса характеризується незначним звуженням у преацетабулярній її частині порівняно з постацетабулярною, яка має правильний заокруглений край. Форма переходу дорсального гребня у дорсо-латеральний — різка з добре вираженим кутом. Зазначені особливості будови клубової кістки зумовлені лише дією м'язів, що фіксуються на ній. Суглобова западина містить помірно глибокий суглобовий отвір. Противертлюг добре розвинутий та витягнутий дорсо-каудально. Ця притаманна птахам структура забезпечує опору для проксимального епіфіза стегнової кістки під час локомоції та певною мірою обмежує амплітуду рухів у тазостегновому суглобі. Сіднича кістка витягнута каудально й утворює об'ємну каудальну сідничу вирізку, що в інших досліджених птахів відповідає сідничому отвору. З розвитком сідничої та лобкової кісток пов'язана форма сідничо-лобкового вікна. У страусоподібних воно простягається по всій довжині вентральної дуги сідничої кістки, на каудо-проксимальному краї якої є кісткове зрощення з лобковою кісткою. Сідничо-лобкове вікно заповнене сухожильною мембраною. Лобкова кістка добре розвинена і простягається каудо-медіально. Це підтверджує, що сідничий отвір більшості птахів сформувався з сідничої вирізки за рахунок осифікації прилеглих сполучнотканинних структур. Осифікація цих структур могла відбутися лише під дією на них підвищених функціональних навантажень з боку прилеглих до них м'язів. Затульний отвір добре виражений, неправильної овальної форми. Проксимальний епіфіз стегнової кістки в африканського страуса дещо відрізняється від інших видів птахів. Голівка стегнової кістки кругла, добре виражена та спрямована дорсо-медіально. На дорсальній поверхні голівки чітко виражена кругла ямка, де фіксується потужна зв'язка голівки стегнової кістки. Шийка широка та продовгувата, що є особливістю порівняно з іншими видами птахів, у яких шийка широка і коротка. На нашу думку, різний ступінь розвитку шийки стегнової кістки птахів обумовлений здатністю до здійснення більшої або меншої амплітуди рухів у тазостегновому суглобі. Це зумовлено типом опори та способом пересування того чи іншого виду птахів. Вертлюг та передвертлужна ямка дуже добре виражені, затульне втиснення відсутнє. Латеральна поверхня проксимального краю стегнової кістки приплюснута.

Розвиток вертлюга стегнової кістки зумовлений лише дією м'язів, які до нього фіксуються, а також залежить від статичного кута між стегною та тазовою кістками, що спричиняє більше або менше напруження м'язів.